

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2016

ΜΑΘΗΜΑ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

**ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΑΙ ΩΡΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: Παρασκευή 10 Ιουνίου 2016
08:00 - 11:00**

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ Α

1.

- i. Ιεράρχηση αναγκών σημαίνει την ταξινόμηση των αναγκών που κάνουν οι καταναλωτές με βάση το βαθμό επιτακτικότητάς τους.
- ii. Σύμμετρη ικανοποίηση αναγκών σημαίνει την ικανοποίηση των αναγκών σε πλάτος δηλαδή να ικανοποιούνται όσο το δυνατό περισσότερες ανάγκες σε μειωμένο βαθμό.
- iii. Καταναλωτικά αγαθά λέγονται τα υλικά και άυλα αγαθά που μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε μία ή περισσότερες φορές για άμεση ικανοποίηση των αναγκών.
- iv. Ελεύθερα αγαθά ονομάζονται τα αγαθά που αφθονούν στην φύση και μπορεί κάθε άτομο να πάρει όσες ποσότητες χρειαστεί, χωρίς να καταβάλει καμιά απολύτως οικονομική θυσία (κόπο, χρόνο, χρήμα).

Τόμος Α' κεφ. 1 σελ.41, 42, 44, 43

(Μονάδες 6)

2. Συνοπτικά, μπορούμε να πούμε ότι το επίκεντρο του ενδιαφέροντος της Μικροοικονομίας είναι ο προσδιορισμός των τιμών των αγαθών και των συντελεστών της παραγωγής, ενώ της Μακροοικονομίας είναι ο προσδιορισμός του Εθνικού Εισοδήματος και της απασχόλησης.

Τόμος Α' κεφ. 1 σελ.4

(Μονάδες 2)

3.

- i. Η γενική μορφή της Οικονομικής Αρχής λέει πως, κάθε οικονομική ενέργεια ή δραστηριότητα του ανθρώπου πρέπει να αποσκοπεί στην επιδίωξη του μεγαλύτερου δυνατού αποτελέσματος με την μικρότερη δυνατή θυσία (μέσα).
- ii.
 - (α) Πρόβλημα μεγιστοποίησης (με δεδομένα μέσα επιδιώκεται το μεγαλύτερο δυνατό αποτέλεσμα)
 - (β) Πρόβλημα ελαχιστοποίησης. (δεδομένο αποτέλεσμα επιδιώκεται με όσο το δυνατό λιγότερα μέσα ή θυσίες).

Τόμος Α' κεφ. 1 σελ.8

(Μονάδες 4)

4. α)

- i. Η Αγοραστική Αξία του Χρήματος είναι η ικανότητα που έχει το χρήμα να ανταλλάσσεται με αγαθά και υπηρεσίες δηλ. είναι η ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που μπορούν να αποκτηθούν με ένα χρηματικό ποσό σε μια δεδομένη χρονική στιγμή.
- ii. Ο Τιμάριθμος είναι ο λόγος των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών ενός έτους προς τις τιμές που είχαν τα ίδια τα αγαθά και υπηρεσίες σε ένα προηγούμενο έτος, το οποίο λήφθηκε ως βάση.

Τόμος Β' κεφ.11 σελ. 347

(Μονάδες 4)

β) $V = PT/M = 1600/400 = 4$ φορές

Τόμος Β' κεφ.11 σελ. 350

(Μονάδες 2)

γ) Η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος εκφράζει πόσες φορές κατά μέσο όρο χρησιμοποιήθηκε μια νομισματική μονάδα στις συναλλαγές σε μια χρονική περίοδο.

Τόμος Β' κεφ.11 σελ. 350

(Μονάδες 2)

(Σύνολο μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Β

1. α)

Αριθμός εργατών L	Συνολικό προϊόν TP	Μέσο προϊόν AP	Οριακό προϊόν MP
0	0	-	-
1	24	24	24
2	60	30	36
3	90	30	30
4	108	27	18
5	120	24	12
6	126	21	6
7	126	18	0
8	120	15	-6

(Μονάδες 6)

β)

(Μονάδες 6)

γ).

i.

Σε ένα πρώτο στάδιο το Συνολικό Προϊόν αυξάνεται με αύξοντα ρυθμό, επειδή το Οριακό Προϊόν αυξάνεται, (δηλαδή η αύξηση που επιφέρει στο Συνολικό Προϊόν κάθε νέος εργάτης που προστίθεται συνεχώς μεγαλώνει).

Σε ένα δεύτερο στάδιο το Συνολικό Προϊόν συνεχίζει να αυξάνεται αλλά με φθίνοντα ρυθμό, διότι το Οριακό Προϊόν αρχίζει να μειώνεται, εξαιτίας της εμφάνισης του Νόμου της Φθίνουσας Απόδοσης.

Σε τρίτο στάδιο, αν συνεχιστεί η προσθήκη νέων εργατών, το Συνολικό Προϊόν αρχίζει να μειώνεται, επειδή το Οριακό Προϊόν γίνεται αρνητικό.

ii. Όταν $MP > AP$ το AP αυξάνεται και όταν $MP < AP$ το AP μειώνεται.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης παραγωγής, διαπιστώνουμε ότι το Μέσο Προϊόν συνεχώς αυξάνεται, γιατί το Οριακό Προϊόν, δηλ. το επιπλέον προϊόν που παράγεται με την προσθήκη κάθε νέου εργάτη είναι μεγαλύτερο από το Μέσο, με αποτέλεσμα να παρασύρει και το Μέσο προς τα πάνω.

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης φάσης παρατηρούμε ότι παρόλο που το Οριακό Προϊόν αρχίζει να μειώνεται, το Μέσο Προϊόν συνεχίζει να αυξάνεται όσο εξακολουθεί το Οριακό να είναι πάνω από το Μέσο μέχρις ότου συναντηθεί με το Οριακό, οπότε αρχίζει να μειώνεται γιατί το Οριακό γίνεται μικρότερο από το Μέσο.

Στην τρίτη φάση το Μέσο Προϊόν συνεχίζει να μειώνεται γιατί το Οριακό είναι μικρότερο από το Μέσο και γίνεται αρνητικό.

Τόμος Α' κεφ.3 σελ. 80-81

(Μονάδες 6)

δ) Ο νόμος της Φθίνουσας Οριακής Απόδοσης εμφανίζεται στον 3^ο εργάτη. Σύμφωνα με το Νόμο της Φθίνουσας Απόδοσης καθώς αυξάνεται η ποσότητα του μεταβλητού συντελεστή στην παραγωγική διαδικασία, ενώ οι υπόλοιποι συντελεστές και η τεχνολογία παραμένουν σταθεροί, μετά από ένα ορισμένο σημείο η απόδοση του μεταβλητού συντελεστή (πρώτα η οριακή και μετά η μέση) αρχίζει να μειώνεται.

Τόμος Α' κεφ.3 σελ. 82

(Μονάδες 2)
(Σύνολο μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Γ

1. i.

ΤΙΜΗ (€)	ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ ΖΗΤΗΣΗΣ (κιλά)	ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ (κιλά)
5	25	200	(175)	175
4	50	175	(125)	125
3	125	125	0	0
2	175	75	100	(100)
1	200	25	175	(175)

Τόμος Α΄ κεφ.5 σελ. 146

(Μονάδες 5)

ii.

Τόμος Α΄ κεφ.5 σελ. 146

(Μονάδες 5)

iii. Η τιμή ισορροπίας είναι τα €3 γιατί αυτή βρίσκεται στο σημείο τομής των δύο καμπυλών και είναι η μόνη τιμή που θα διατηρηθεί στην αγορά γιατί εξασφαλίζει την ισορροπία προσφοράς και ζήτησης.

Τόμος Α' σελ. 145

(Μονάδες 2)

iv. Αν η τιμή του προϊόντος καθοριστεί στα €5, τότε θα δημιουργηθεί πλεόνασμα προσφοράς $200 - 25 = 175$ κιλών. Η διάθεση του πλεονάσματος αυτού προκαλεί ανταγωνισμό μεταξύ των παραγωγών. Οι παραγωγοί αναγκάζονται να μειώνουν συνεχώς την τιμή του αγαθού, μέχρις ότου να μπορέσουν να διαθέσουν τα επιπλέον 175 κιλά. Καθώς η τιμή θα μειώνεται, σύμφωνα με το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης, η ζητούμενη ποσότητα θα αυξάνεται και η προσφερόμενη ποσότητα θα μειώνεται, με συνέπεια να εξισωθούν στο σημείο ισορροπίας Ε, οπότε δεν θα υπάρχει πλεόνασμα προσφοράς.

Τόμος Α' κεφ.5 σελ. 146

(Μονάδες 3)

$$v. \quad E_z = \frac{DQ}{DP} \times \frac{P}{Q} \quad E_z = \frac{125-50}{4-3} \times \frac{4}{50} \quad E_z = \frac{75}{1} \times \frac{4}{50} \quad E_z = \frac{300}{50} \quad E_z = 6 > 1$$

Τόμος Α' κεφ.6 σελ. 166

(Μονάδες 2)

2.

Τιμή (P) €	Ποσότητα (μονάδες)	Συνολική Δαπάνη €
$P_1 = 200$	$Q_1 = 400$	80.000
$P_2 = 170$	$Q_2 = 490$	83.300
		Αύξηση = 3.300

$$P_2 = P_1 \times 0,85 = 200 \times 0,85 = 170$$

$$E_z = \frac{DQ}{DP} \times \frac{P}{Q} \quad 1,5 = \frac{DQ}{30} \times \frac{200}{400} \quad 1,5 = \frac{200 DQ}{12.000}$$

$$200DQ = 18.000 \quad DQ = 90$$

$$Q_2 = 400 + 90 \quad \mathbf{Q_2 = 490}$$

$$\Sigma E_1 = P_1 \times Q_1 \quad \Sigma E_1 = 200 \times 400 \quad \Sigma E_1 = 80.000$$

$$\Sigma E_2 = P_2 \times Q_2 \quad \Sigma E_2 = 170 \times 490 \quad \Sigma E_2 = 83.300$$

$$\text{Μεταβολή στα } \Sigma E = \Sigma E_1 - \Sigma E_2 \quad \text{Μεταβολή στη } \Sigma \Delta = 83.300 - 80.000$$

Αύξηση = 3.300

(Μονάδες 3)

(Σύνολο Μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Δ

1. (α) Η χώρα Α έχει το απόλυτο πλεονέκτημα στην παραγωγή και των δύο αγαθών, επειδή μπορεί να παράγει με τους ίδιους παραγωγικούς συντελεστές, μεγαλύτερες ποσότητες και από τα δύο αγαθά (70 τόνους σιτάρι και 50 τόνους τυρί) σε σχέση με τη χώρα Β που παράγει 20 και 40 τόνους αντίστοιχα.

Τόμος Β' κεφ.15 σελ. 429

(Μονάδες 2)

(β)

ΧΩΡΑ	ΣΙΤΑΡΙ ΣΕ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΥΡΙΟΥ	ΤΥΡΙ ΣΕ ΜΟΝΑΔΕΣ ΣΙΤΑΡΙΟΥ
A	50/70=0,7	70/50=1.4
B	40/20=2	20/40=0,5

Η χώρα Α έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή σιταριού, το οποίο παράγει με χαμηλότερο κόστος ευκαιρίας 0,7 μονάδες τυριού και η χώρα Β έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή τυριού, το οποίο παράγει με χαμηλότερο κόστος ευκαιρίας 0,5 μονάδες σιταριού. Έτσι συμφέρει η χώρα Α να παράγει σιτάρι και η χώρα Β τυρί γιατί η παραγωγή τους στοιχίζει λιγότερο στις χώρες αυτές.

Τόμος Β' κεφ.15 σελ. 431

(Μονάδες 4)

2. Τα μέτρα που συνήθως λαμβάνει μια χώρα για να αποκαταστήσει την ισορροπία ενός ελλειμματικού Ισοζυγίου Πληρωμών, είναι τα εξής:

Μέτρα ενθάρρυνσης των εξαγωγών, π.χ. φορολογικές απαλλαγές, επιχορηγήσεις, χαμηλότοκα δάνεια, καλύτερευση της ποιότητας των αγαθών, μείωση κόστους και των τιμών των εξαγομένων αγαθών κ.λπ.

Μέτρα περιορισμού των εισαγωγών, π.χ. επιβολή εισαγωγικών δασμών, συναλλαγματικών περιορισμών κ.ά., ενθάρρυνση της χρήσης υποκατάστατων αγαθών και πρώτων υλών, αγορά και κατανάλωση εγχώριων προϊόντων κ.λπ.

Τόμος Β' κεφ.15 σελ. 438 - 439

(Μονάδες 4)

3. Εργατικό Δυναμικό 100	Άνεργοι 12,1	Απασχολούμενοι 87,9
	50 215	X;

α) Απασχολούμενοι = $50\,215 \times 87,9 / 12,1 = \underline{\underline{364\,785}}$

β) Συνολικός Πληθυσμός = Οικονομικά Ενεργός Πληθ. + Μη Οικονομικά Ενεργός Πληθ.

Συνολικός Πληθυσμός = $(364\,785 + 50\,215) + 270\,000 = 415\,000 + 270\,000 = \underline{\underline{685\,000}}$

Τόμος Β' κεφ.12 σελ. 376 - 377

(Μονάδες 3)

4. α)

$$\text{Κατά Κεφαλή Εισόδημα σε τρέχουσες τιμές} = \frac{\text{ΑΕΠ τρέχουσες}}{\text{Πληθυσμός}}$$

2010 Κατά Κεφαλή Εισόδημα σε τρέχουσες τιμές = $\frac{1.000.000.000}{200.000} = \text{€}5.000$

2015 Κατά Κεφαλή Εισόδημα σε τρέχουσες τιμές = $\frac{1.148.000.000}{215.000} = \text{€}5.340$

$$\text{Κατά Κεφαλή Εισόδημα σε σταθερές τιμές} = \frac{\text{Κατά Κεφαλή Εισόδημα σε τρέχουσες τιμές} \times 100}{\text{Δείκτης Τιμών}}$$

2010 Κατά Κεφαλή Εισόδημα σε σταθερές τιμές = $\frac{5.000 \times 100}{125} = \text{€}4.000$

2015 Κατά Κεφαλή Εισόδημα σε σταθερές τιμές = $\frac{5.340 \times 100}{140} = \text{€}3.814,3$

Ή

$$\text{ΑΕΠ σε σταθερές τιμές} = \frac{\text{ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές} \times 100}{\text{Δείκτης Τιμών}}$$

2010 ΑΕΠ σε σταθερές τιμές = $\frac{1.000.000.000 \times 100}{125} = 800 \text{ εκ.}$

2015 ΑΕΠ σε σταθερές τιμές = $\frac{1.148.000.000 \times 100}{140} = 820 \text{ εκ.}$

$$\text{Κατά Κεφαλή Εισόδημα σε σταθερές τιμές} = \frac{\text{ΑΕΠ σε σταθερές τιμές}}{\text{Πληθυσμός}}$$

$$2010 \text{ Κατά Κεφαλή Εισόδημα σε σταθερές τιμές} = \frac{800.000.000}{200.000} = \mathbf{€4.000}$$

$$1. \text{ Κατά Κεφαλή Εισόδημα σε σταθερές τιμές} = \frac{820.000.000}{215.000} = \mathbf{€3.814}$$

4. **β)** Με τον όρο Βιοτικό Επίπεδο εννοούμε την υλική, πνευματική και πολιτιστική στάθμη της ζωής των κατοίκων μιας χώρας, ή όπως συνηθίζεται να λέγεται αλλιώς το επίπεδο ποιότητας ζωής ή ευημερίας του ανθρώπου.

Τόμος Β' κεφ.9 σελ. 292 - 293

(Μονάδες 7)
(Σύνολο μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Ε

1. α.

Μέθοδος Τελικής Αξίας:

	€
Πωλήσεις εστιατορίων ξενοδοχείων	120.000
+ αύξηση αποθεμάτων (7.500 – 3.500)	<u>4.000</u>
	124.000

(Μονάδες 1,5)

β. Μέθοδος Προστιθέμενης Αξίας:

	€
Αξία πατατών του πατατοπαραγωγού	45.000
Χονδρέμπορος (60000-45000)	15.000
Βιομηχανία παρασκευής προτυγανισμένων πατατών (85000 – 60000) +(7500-3500)	29.000
Ξενοδοχεία (120000 - 85000)	<u>35.000</u>
Αξία που θα συμπεριληφθεί στο ΑΕΠ	124.000

(Μονάδες 5)

- γ. Τα τελικά αγαθά είναι αυτά που αγοράζονται για τελική χρήση από τους καταναλωτές ή παραγωγούς και δεν πρόκειται να ξαναπωληθούν (ζάχαρη στο σπίτι και πλυντήριο πιάτων στο σπίτι κ.λπ), Ενώ ενδιάμεσα είναι αυτά που προορίζονται

να ξαναπωληθούν είτε στη μορφή που βρίσκονται είτε αφού μετατραπούν σε άλλα αγαθά (ζάχαρη στον ζαχαροπλάστη, ξυλεία σε εργοστάσιο επίπλων).

(Μονάδες 1,5)

Τόμος Β΄ κεφ.9 σελ.282

2. Το Εθνικό Εισόδημα είναι το εισόδημα που δικαιούνται να πάρουν οι κάτοχοι συντελεστών παραγωγής για την συμμετοχή τους στην τρέχουσα παραγωγή. Αυτό διαφέρει από το Προσωπικό επειδή στο Προσωπικό περιλαμβάνονται όλες οι αμοιβές των Συντελεστών της Παραγωγής ανεξάρτητα από τη συμμετοχή τους ή μη στην παραγωγική διαδικασία.

Τόμος Β΄ κεφ.9 σελ.287

(Μονάδες 2)

3.

	€	€	€
Έσοδα			74.000
Μισθός Επιχειρηματία	11.400		
Φυσιολογικό Κέρδος	3.000		
Τόκοι Ιδίων Κεφαλαίων (75.000 x 8%)	6.000		
Αφανές Κόστος		20.400	
Μισθοί υπαλλήλων	30.000		
Τόκοι δανείων (20.000 x 5%)	1.000		
Ενοίκιο (500 x 12)	6.000		
Διάφορα άλλα έξοδα	18.600		
Φανερό Κόστος		55.600	
Οικονομικό Κόστος			76.000
β) Οικονομική Ζημιά			-2000

α) Μηνιαίος μισθός του Επιχειρηματία = $11.400/12 = \underline{\underline{€950}}$

γ) Συνολικό Κέρδος του Επιχειρηματία = Οικονομικό Κέρδος/Ζημιά + Φυσιολογικό Κέρδος
= $-2.000 + 3.000 = \underline{\underline{€1.000}}$

Τόμος Α΄ κεφ.4 σελ.98

(Μονάδες 8,5)

4. Κέρδος = TR – TC

$$50.000 = (P \times Q) - [(FC + AVC \times Q)]$$

$$50.000 = (10 \times Q) - (60.000 + 6Q)$$

$$50.000 = 10Q + 60.000 - 6Q$$

$$50.000 + 60.000 = 4Q$$

$$\underline{\underline{Q = 27.500}}$$

Τόμος Α΄ κεφ.7

(Μονάδες 1,5)

(Σύνολο μονάδων 20)

(ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ 100)

-ΤΕΛΟΣ-